

SZÉPIRODALMI

FIGYELŐ.

Második félév, 15-ik szám.

<p>Szerkesztői szállás. hová a lap szellemi részét illető küldemények utasítandók: Üllői-ut és 3 pipacsa sarkán 11-ik szám.</p>	<p>Megjelenik e lap csütörtökön. Előfizetés helyben házhoz hordva, vidéken postai szétküldéssel, <i>félévre 5 ft. egész évre 10 ft.</i></p>	<p>Kiadó hivatal. hová az előfizetési pénzek s minden a lap anyagi részét illető dolgok utasítandók: Egyetem-utca 4-ik szám.</p>
---	---	--

KÉT Ó-SZÉKELY BALLADA.

(Folytatás.)

A nép- és műköltészet e jellemvonásait, bár futólag s elég hiányosan, nem azért igyekeztem vázolni, hogy a népköltészet elsőségét kimutassam a műköltészet felett. Akkor épen oly nemű, habár nem is oly nagy hibába estem volna, mint Toldy és Kazinczy Gábor urak. Igaz, a népköltészet virágzó kora költőibb s a phantasia nagyobb szerű műveire alkalmasb korszak, mint a műköltészeté s Macaulaynek sok igaza van, midőn azt mondja, hogy a művelődés haladtával a költészet csaknem szükségeskép hanyatlik, a mely arányban többet tud és gondolkozik az ember, annál kevesebbet tekinti az egyént, inkább az osztályokat s ennél fogva jobb elméletet s rozszabb költeményeket ír. Azonban a népköltészet virágzó korszakába is benyulik már a műköltészet s bizonyos pontig elősegíti emelkedését, továbbá a műveltebb korszakokban szintén állanak elő nagy költők, kik a mult és jelen benyomásai alatt, egyaránt meritve a népköltészet hagyományai-ból s koruk eszméiből, oly műveket állitnak elő, melyek versenyeznek a népköltészet legnagyobb szerű teremtményeivel is, végre a költészet forrása, ha apad is korszakonként, soha sem apad ki egészen s mindig maradj néhány tiszta csepp az emberiség enyhületére.

Mind a nép- mind a műköltészet kény-szerű és felséges nyilatkozványa az emberi szellemnek s egyik sem menekülhet a másik hatása alól. Boldog az a nemzet, mely mind két nemből nagy műveket állithatott

elő; rendesen a mely nemzetnek gazdag népköltészet van, műköltészet is az. Boldog az a korszak, midőn szerencsés körülmények közt a nép- és műköltészet testvériesen érintkeznek s egyik a másiktól csak azt olvasztja magába, a mi szép és nagy. Az aesthetikusnak nem az a tiszte, hogy egyiket a másik rovására dicsérje, hanem hogy méltányolja mindenikben a mi méltányolni való, s tanulja mindenikből, mit tanulnia lehet. Különbben is mindeniknek meg van a maga fény- és árnyoldala. A népköltészet termékei nagyon ki vannak téve az elveszés és csonkítás veszélyeinek; a műköltemények, kivált a nyomtatás feltalálása óta, nem igen veszhetnek el, pedig soknak vesztét épen nem bánná az ember. A népköltemények hiányait a szájról szájra adás sokszor elenyészteti, hézagait pótolja, az elmosódott részeket kidomborítja, kerekké görgeti; a műköltemények úgy maradnak, a hogy írók irták, örökre, minden hibáikkal együtt. A népköltészet csak a fejlődés bizonyos fokáig kíséri az emberiséget; a műköltészet mind végig hű dajkája. A népköltészet köre szűk, de abban aztán erős is; a műköltészeté tág, de sok nem tisztán költői, sőt ellenséges elem is vegyül bele, melyek gyöngítik a phantasia szárnyalását. A népköltészet nem szabályos, sőt néha féltelenebb, mint ohajtanók; a műköltészet igen is szabályos, sokszor ferde szabályok rabja. A népköltészet technikája primitív, de magába rejti a nemzeti rythmus bűbajos hangjait; a műköltészet néha a nemzeti

rythmust idegennel nyomja el s ha ezt nem teszi is, sőt kiművelve a tökély magas fokára emeli, nyelve, szókötése ritkán versezhet a népköltészet költőiségével. A népköltészet a romlás süllyedés korszakában, könnyen válik póriássá, trágárra, nyerssé, üressé, míg a műköltészet hanyatlását leginkább az jellemzi, hogy túlfinom, mesterkéltsé, tudós vagy épen erkölcsstelen. Bajos meghatározni, melyik nagyobb baj, de annyi bizonyos, hogy a rossz népköltemények magukban a népköltészetet épen oly kevéssé jellemzik, mint a rossz műköltemények a műköltészetet.

Toldy és Kazinczy G. mégis, úgy látszik, csak a romlott vagy rossz népkölteményeket vették tekintetbe, midőn a népköltészetéről ítélték, de ugyanakkor egyszersmind a legsikerültebb műkölteményeket tartották szem előtt. Lehet-e másképp? Avagy a Niebelungenlied csakugyan nyers mű volna, az angol és skót balladák üresek, a Cid spanyol románcz-cyclus műbecs nélküli s Homér csak azért maradhat meg trónján, mert műköltővé lehet octroyálni? Tehát a népmesének csak úgy van becse, ha elrontjuk vagy felcizfrázzuk, mint Majláth, avagy ha népietlen vagy rossz magyarsággal adjuk elő, mint Gaal? Így Addison bizonyára elsüllyesztéssel fenyegette versben és prózában az angol irodalmat, midőn Spectatorjében az angol népballadákat a műköltészet remekeivel merte összehasonlítani, s a „Vadászat Chevyben“ czimű ballada némely részét épen annyira becsülte, mint az Aeneis ezzel párhuzamos helyeit. Goethenek nem volt izlése, midőn a népköltészetből mert tanulni. A Grimm-testvérek tévednek, ha mint műegészeket is becsülni tudják a német nép egyszerű meséit. Toldy és Kazinczy G. nagy megvetéssel szólnak a népnyelvi és verselési tökéletlenségeiről is. De, kérdem, a Magyar Akadémia nyelvtana nyelvünk tökéletes elmélete-e? Műprózánk elérte-e a tökély magas fokát, csak a tiszta magyarságban is? Bizonyára népdalainkból és népmeséinkből nyelvészeink és stylistáink sok tökéletlenségét lehet megigazítani. Bizonyára a nép „szellemi fejletlensége“ korszakában alakult nyelvünknek bámulatos egy rendszere van, ha mindjárt a szellemi fejlettség napjaiban élő nyelvészeink

még nem is birták kikutatni minden titkát. Nem védem a verselési tökéletlenséget, sem a nép-, sem a műköltészetben, de népköltészetünk verselési tökéletlensége mégis olyan, hogy népzenénkkel együtt a legfőbb tekintély a nemzeti rythmus kérdésében s ha Toldy figyelmet fordít reá, nem követi el azt a hibát költészet-történelmében, (II. kötet 100—101 lap) hogy Amade magyar szchémaít olasz melodiáknak tartsa.

De mindez hagyján. Toldy és Kazinczy G. kivált a compositiot tagadják meg a népkölteményektől. Egyszer bevallják ugyan, hogy ezt a népi elbeszélők ügyetlensége rontja meg, de később már egészen csak a népszellemi fejletlenségéből származtatnak mindent. Vajon a műköltészetben nincs-e hiányos compositio? A műköltemény csak azért mert műköltemény, már jó compositio-e? S a szellem fejlettsége, mely a műköltőnél ritkán hiányzik, szükséges-e a jó compositiohoz nézve, mint az erős phantasia, melyet a műveltség nem adhat? Igaz, a népköltemények gyakran csonkítva, vagy zavartan szállanak a késő nemzedékre, azt sem tagadhatni, hogy a népköltészet sok s tán legjobb termékeit feledésbe temeti az időárja s így ítéletünket, okoskodásunkat nem támogathatja annyi példa, mint a műköltészetben, de a mik fennmaradnak is, elég világosan bizonyítják, hogy épen az inventio és compositio a népköltészet egyik erős oldala. S ez igen természetes. A népköltészet virágzó korszakában a phantasiát nem gyöngitheti a reflexio, mint a műveltség idejében. A nép emléke meg nem tarthat olyasmint, a mi nem kelt érdeket, nem köti le a figyelmet, szóval nem kerekedik ki szerves egészszé. Nem fogadja el, nem adja tovább, s e kritikája sokkal döntőbb, mint a műköltészeté. Vagy ha az inventio és compositio nagy hiányai mellett is elfogad valamit a tárgy nagyszerűsége iránti érdekből, minden egyes dálnok, minden nemzedék ráteszi kezét, javit rajta, alakítja, simítja, mint a patak hulláma a kavicsot. A műköltő szegény inventioval, gyöngé compositióval is nagy hatást tehet. A költői egyéniség eredetisége, a lyrai hangulatok varázsa, a reflexiók mélyisége, az ékesszólás vagy humor ereje sokat eltakar és feledtet a művelt közönségnél. Példa reá Byron. A népre ilyesminek kevés

hatása van. A mese leleményes szövevénye, a compositio kerekése, a szereplő egyének kidomborodó alakjai leginkább azok, miket kapni szokott s a mik legmélyebben nyomulnak emlékébe. Sőt e tekintetben a műköltészet is a népköltészetre támaszkodik. A görög mondavilág inventioi- s néha kész compositioiból táplálkozott az egész európai ugynevezett classicismus. Az epikusok egészen Homérra támaszkodtak, a kik pedig más uton indultak, mint Dante és Milton, a keresztyén hagyományokhoz kellett folyamodniok. Ariosto a középkori monda- és mesevilágból merített, Shakspeare gyakran leszállott a népmondák- és balladákhöz s örömet átvette a kész mesét. A népköltészet hány hőse, mondája, meséje jelenik meg koronként a műköltészet terén s a történelmi évkönyvekben is nem azok az események legalkalmasak-e a compositiora, vagy épen kész compositioik, melyek mint mondatöredékek vegyültek oda?

Nincs itt helye taglalnom az európai népköltészet nevezetes műveit a compositiot illetőleg. Csak a mi népköltészetünknel maradok, csak az ó-székely balladákra szoritkozom. Népköltészetünk valóban szegény s csak a lyrában és népmesékben lehet valamennyire gazdagnak mondani. De vajon műköltészetünk gazdag-e? Hiszen itt is csak a lyrában vagyunk gazdagok s a költészet más két nemében, hol a compositio erejétől függ legtöbb, sőt minden, szegénységünk szembetűnő. A régibb költészetben egyedül Zrinyi műve érdemli meg a valódi compositio nevét. De ha mélyebben vizsgáljuk e kitűnő művet, érezni fogjuk, hogy Zrinyi inventioja és compositioja egy jó részét Tasso és Virgil közegén át Homér és a görög nép „szellemi fejletlenségéből“ merítette. S ezt nem megróváskép mondom, sőt bámulom Zrinyit, hogy mindemellett mégis eredeti tudott maradni. A klasszikai, francia és német iskoláink költői nem voltak képesek valami életrevaló compositiot előállítani. Költészetünk ugynevezett arany korszakában, a drámai nemben, csak Bánk bánt tudjuk felmutatni, melyet épen az

arany kor költői és kritikussai mellőztek mind végig, pedig maig is, minden fogyatkozásai mellett, egyetlen erős drámai compositiónk. E korszak legnagyobb képviselője Vörösmarty. Senki sem tiszteli nálam jobban Vörösmartyt. Ő vetette meg költészetünk nemzetibb alapját, ő proclamálta a phantasia szabadságát, ő alakította át művészivé a magyar költői nyelvet az erő és sajátság sértése nélkül, az ő gazdag tehetsége árasztott legtöbb fényt és meleget költészetünkre egy egész századnegyedig. Azonban a legnagyobb rokonszenv és tisztelet mellett is bajos drámáiban és eposzaiban erős compositiot találni. Drámái e tekintetben szóba se jöhetnek. Eposzaiban ritkán sikerül az egész, csak a részlet. Másnemű szépség van bennök mint a compositioé. „Zalán futásában“ tulajdonkép compositio sincs. „Eger“ czimű művében az Ómár és Ida jeleneteiből, egy episodból, áll a compositio egész gazdagsága. Csak a „Két szomszédvár“-ban van valódi compositio, bár nem az erősök közül való. Tudom, hogy apróbb elbeszélő műveiben, balladáik közt vannak sikerült compositioik is, kivált azokban, melyeknél a népköltészet is nyújtott némi támogatást, mint „Szép Ilonka“ „Szilágyi és Hajmási“ cziműekben. Különbö nem azt akarom vitatni, hogy műköltészetünkben nincsenek sikerült compositioik, hanem azt, hogy Toldy és Kazinczy G. által annyira lenézett népköltészetünkben is csak megakad ilyesmi. Népmeséink, tisztán a compositióra nézve, bátran versenyezhetnek, novelláink legjelesbeivel, melyeknek Achilles-sarka rendszeren a compositio. Fehér Anna népballadánk, bár verselése silány, erős compositio Arany Ágnes asszonyánál. Sem Kisfaludy Károly, sem Garay nem irtak oly sikerült balladákat, mint „Barcsai“ és „Molnár Anna,“ és Kriza gyűjteményének 5—6 balladáját, melyekből egy párt mutatóványkép közlöttem, szembe merem állítani költészetünk legsikerültebb balladáival s épen a compositiora nézve.

GYULAI PÁL

(Folytatjuk.)

BELIRODALOM.

ÖNBIRÁLAT. Irtá Arisztidesz. Lipcse 1862. Gerhard Volfgang. (Folytatás.)

Az irodalmi nyegleséget és industrialismust épen oly dühvel támadja meg szerzőnk, mint csekély észszel. Leginkább abból indul ki, hogy régebben martyrság levén a magyar író sorsa, csak önzéstelen rajongók vagy lángelmék léptek e pályára s az irodalom csak a nemzet érényeinek volt képviselője, sőt még az olvasó is szent volt. Most mikor nagyobb a közönség, az irodalom nemcsak pálya, hanem üzlet is, leginkább csak a nemzet hibáit és bűneit, a közérzület és közvélemény fekélyeit tükrözi vissza. Megemlíti ugyan, hogy másutt is van egerütja a nyegleségnek, kelete a selejtesnek, de mindez csak titokban és bujkálva tenyész. Nálunk valósággal uralkodik; az igaznak, valódinak sehol oly rideg, a szellemes hazugnak sehol háladatosb hazája nincs, mint a magyar irodalomban.

Csodáljuk, hogy szerzőnk, ki annyira szívére köti nemzetének az üzletet, üzérkedést s mintegy irigyelni látszik a Gallicziából hátán batyuval ide vetődő zsidót, ki becsületes és nem becsületes uton csak hamar nagy birtokra tesz szert, hogyan képes megbotránkozni azon, ha a magyar írók közül némelyek, talán többen, mint a mennyit az engedékenység is eltűrhetne, kezdenek élelmeskedni, üzérkedni. Neki dicsérni magasztalni kelle, hogy a magyar fajban is van életrevalóság. Aztán, ha az íróknak csak anyagi roszt állapota képes kifejteni jellemet és lángelmét, nem kell-e ohajtannunk, hogy újra csekély legyen közönségünk s az író a maga költségén nyomassa ki könyvét s egy krajczárt se lásson utána? Azonban nincs kedvünk tréfálni, az ügy elég komoly s mélyebb analysis, tények felhozását, viszonyok leleplezését kívánta volna meg. De szerzőnk semmire se képes, csak mérték nélkül s általánosságban dicsérni vagy gyalázni, mi mindig a gyöngye fők tulajdona. Ő elég naiv hinni, hogy lehet oly irodalom, mely a nemzetnek *kizárólag*, csak érényeit vagy csak hibáit tükrözi vissza. Ő meg van győződve, hogy régebben minden író csak önzéstelen entusiastá vagy pedig lángelme volt. Volt elég biz' ott, ki sem a lángelmék, sem az entusiasták közé nem tartozott, hanem Vörösmartyként „a teli est unalmiban“ ásitozott s könyvét irt a magyar nemzet dicsőségére vagy pedig hiuságból rimeket tákolt össze, mert hiszen akkor könnyebben lehetett egy kis névre szert tenni, mint most. Akkor íróink, az igaz, nem hizelegtek a közönségnek, mert az nem jutalmazott, de igen a maecenasoknak, nagy uraknak, kik csak cseppentettek valami

keveset; nem dicsőítették egymást annyit a hirlapokban, mert nem igen voltak hirlapok, de annál inkább bámulták egymás művét magán leveleikben, melyek valaha kinyomtatásra voltak szánva; nem üzérkedtek hazafiságból, de eleget semmiszedtek szintén hazafiasan. Mi bámuljuk legjobban régebbi irodalmunk néhány bajnokának martyrszerű hazafiasságát, kitartó küzdelmét, önfeláldozó szenvedéseit, de azt sem feledjük, hogy most is vannak ily jellemek, habár körülményeink — hála istennek — nem olyanok, melyek őket ily költői világitásban tüntessék föl. Im vajon nem érdemelnek-e nagy tiszteletet azok, kik a legközelebbi szomorú korszakban Akademiánkat megmentették, munkasságát újra megindították? Nem voltak-e íróink, kik meglehetősen kényelmetlen anyagi helyzetökben is szitogatták e nemzet lelkesedését, irányt adtak a nagy tömegnek? Nem mivelték-e némelyek irodalmunk oly ágait is, melyek épen nem jövedelmezők? Nem adtak-e a tudományos munkásságnak új s erősb lendületet, mint a minő az 1848 előtti volt? Vajon a költők mindnyájan az irodalmi industrialismus szekerébe fogták-e pegazusokat. Vajon nincsenek-e oly journalistáink, publicistáink és kritikusaink is, kiknek a lap vagy folyóirat sem pusztán csak üzleti kérdés? Vajon ezek közül senkit sem tüntet-e ki a közvélemény tapsaival, vagy pártolásával? Vajon a nyeglék fején diszeleg-e minden koszoru, az irodalmi iparlovagok zsebébe foly-e minden összeg, melyet a közönség irodalomra ad ki. A ki igen nagyot mond, mindig igen keveset bizonyít. Hogy irodalmunk némely jövedelmezőbb ágában terjeszkedni kezd a nyegleség, industrialismus, hogy némely tehetséges és neves író sem átalja egész odáig alázni magát, igaz, de egyszersmind könnyen megfogható jelenség. Minél inkább növekedik a közönség, minél több anyagi hasznot ígér az irodalom a munkás tehetségnek, annál több lesz a versenyző s az élénkülő versenyben a nyegleség és industrialismus is fel-felüti fejét. Az angol, francia és német irodalmat e tekintetben nem lehet a miénkhez hasonlítani és szerzőnk csak tudatlanságát árulja el, midőn azt hiszi, hogy másutt a nyegleség kevesebb s csak bujkálva tenyész. Pillantson be az angol és francia hirlapirodalom rejtelmébe, olvassa el a nevezetes kritikuskokat, avagy csak Macaulaynek Montgomery fölött irt bírálatát. Legalább irodalmunk, a fejlődő industrialismus mellett is, még ment attól a büntől, mely a külföldi journalistika és irodalom némely, még hírneves bajnokait is, oly gyalázatosan bélyegzi. Nálunk nem igen akad író, kitünő legalább nem, ki bérbe adja tollát oly elvek terjesztésére, melyek

nem meggyőződése. Nálunk a jobb írók némelyike legfeljebb népszerűséget hajhász, vagy nincs elég bátorsága a közvélemény tévedéseivel szembe szállani, kiméletes, vagy hallgat békeszeretből, barátságból vagy közönyös divatból s több efféle. Bizonyára nem helyeselhető dolgok, de nem elég okok arra, hogy irodalmunk mély erkölcsi súlydúsége felett óbégassunk.

A terjeszkedő industrialismust és nyegleséget sem akarjuk még távolról is védeni, csak nem látunk oly feketén, mint szerzőnk s azt hisszük, hogy nem a phrasis annak az orvossága, hanem a tények és személyek megrovása, a pusztá üzletre alapított vállalatok cselszövényeinek föllepzése, a visszaélesek erős kritikája, szóval az általánosság nem ér semmit, senki sem veszi magára, a közönség sem tudja kikről van szó. Szerzőnk ajánl is valami ilyest a lapoknak, de maga a viláért sem hordana hozzá egy fővényszemet sem. Neki elég, hogy fölfedezte, mert úgy látszik azt

hiszi, minden visszaélést, félszogséget ő fedezett föl a magyar irodalomban s előtte még csak nem is érintett senki efféle. Ha röpiratához csak egy ivecskét ragaszt, vagy néhány lap üres phrasis kihagy belőle, elég tere lesz vala, hogy pellengérré állítsa a nyegle írókat, az industrialismus vállalatait, legalább a feltünőbb jelenségekben. Azonban szerzőnk az ilyesmit nem kedveli, még álnév alatt sem, még a távol Lipcsében sem, minden erkölcsi nagy bátorsága mellett sem, melylyel annyira szeret kérkedni. Tetszik magának a sötét malancholiában, nagyon affectálja, sőt talán üzérkedik is vele. Mi legalább megvártuk volna nemzetünk szigorú Catojától, hogy tiltsa meg kiadójának röpirata oly nyegle módon való hirdetését, mint a hogy a Magyar Sajtó hirdetményei közt olvassuk. E mellett, ugyilátszik, legalább a menynyire a stylusból lehet következtetni, hogy ama nyegle hirdetményt s e szigorú röpiratot egy kéz írta.

(Folytatjuk.)

K Ü L I R O D A L O M.

K U L L E R V O.

(Epizod a „Kalevala“ czimű finn eposzban.)

(Folytatás.)

XXXIV. RUN.

Kullervo, Kalervo fia,
a kék harisnyájú gyermek,
az arany hajfürttel ékes,
a szép børsarúban járó,
maga siet tova menni
Ilmarinen jó kovácstól,
mielőtt ez meghallotta
feleségének halálát,
mielőtt rosz kedve jőne,
mielőtt vereshöz fogna.

Danolva ment a kovácstól,
örvendve Ilma földéről,¹⁾
dúdolgatva a mezőkön,
nagy zajt ütve a virányon;
a ló harsogott, föld rezge,
a virányok viszhangozták
Kullervo dúdolgatását,
rúthalmas vigadozását,

Hallatszék ez a vinnyében,
a kovács megállapék ott,
az utczára ment hallgatni,
az udvarra megtekintni,
mi harsog úgy az erdőben,
mi dúdolgat a mezőkön.

A tiszta valót meglátta,

a csalhatlan igazságot,
látta nejét ott feküdni
szép asszonyát összerogyva,
összerogyva az udvaron,
hanyattá dülve az almon.

Aztán a kovács ott üle
igen szomorodott szivvel,
üle éjjel sirdogálva,
könyűit soká hullatva;
nem fehérebb a kátránynál
kedélye, bűja a szénnél.

Maga Kullervo barangolt,
ide s tova mendegéle,
nappal a sűrű erdőkbén,
Hiisi gerenda mezőjén,
estve, ha az éj sötétül,
a föld zombékjára fekvék.

Az atyátlan ottan üle,
az elhagyatott gondolta:
„ki alkotott meg engemet,
ki képezett nyomorúltat,
hogy a hold s nap világánál
mindig a levegőn járjak.

„Mások haza szoktak menni,
lakhelyeikre utazni,
nekem az erdőben házam,
a mező az én udvarom,
szélben vagyon a tűzhelyem,
az esőben fürdöm gőze.

¹⁾ Ilma földé = Ilmarinen kovács laka.

„Vajha te jóságos isten!
soha az idők folytában
oly természetlen gyermeket,
oly szerencsétlent ne alkoss,
ki atyátlan él a légben,
anyátlanul itt barangol,
ugy mint alkottál engemet,
egy nyomorúttat képeztél,
alkottál rideg csüllőkint,
tenger zátonyán kácsakint;
a nap feljő a fecskének,
szépen süt a verébnek is.
vigan a lég madarinak,
csak én nékem nem süt a nap,
nem jó fel a nap holtomig,
nem az öröm nékem soha.

„Nem tudom, ki nemzett engem
nem, ki engem méhben hordott,
tán egy kácsa tett az utra,
tett engemet a mocsárra,
kivetett engem a partra,
a köveknek üregébe.

„Kis koromban vesztém atyám
gyermekkortt édes anyámat,
meghalt atyám, meghalt anyám,
elvesztett egész családom,
jégsarúkat hagyott nekem,
hótól ázott harisnyákat,
sikos jégen hagyott engem
egy fejszédítő bürücskén,
hogy ledüljek a mocsárba,
a lustos nagy sárba essem.

„De most én ez idő szerint
méglen nem sietek lenni
bőrűjévé a mocsárnak,
hidjává a sárfészeknek,
nem fogok posványba esni,
ha én két kezemet bírom,
öt ujjam gyorsan mozgatom,
tiz körmömet fölemelem.“

Immáron eszébe vette,
gondolat ötlék ágyába
menni Untamo lakára,
megtörölni atyja sérvét,
atyja sérvét, anyja kinját,
saját magának bántalmát.

Erre ilyen szókat ejte :
„várj csak, várj csak Untamoinen
te családomnak veszélye!
ha én ellened támadok,
szobáidat elhamvasztom,
üszköt vetek udvarodba.“

Vele szemközt jött egy asszony
egy kék ruhás vén anyóka,
ez hozzá ekképen szóla,
imigyen ejté beszédét :

„Hová mégysz, oh Kullervoinen,
sietsz Kalervo gyermeke?“

Kullervo, Kalervo fia,
erre ilyen szókat ejte :

„az jutott nekem eszembe,
az ötlött nekem agyamba,
hogy más vidékre indulok,
Untamo falvába megyek,
megboszulni atyám holtát,
atyám holtát, anyám vesztét,
földerzselem egész házát.
szobáit mind elhamvasztom.“

A nő erre ekképen szóla,
imigyen ejté beszédét :
„Nincs megölve nemzetséged,
nem vesztett el még Kalervo,
még életben vagyon atyád,
épen anyád még e földön.“

„Oh kedves drága asszonyom!
mondd meg édes jó anyókám!
hol van az én édes atyám,
hol, ki engem méhben hordott?“

„Ott van a te édes atyád,
ott, ki méhében hordozott,
a lapp föld téres határán,
ott a haldús tónak partján.“

„Oh te kedves jó asszonykám,
mondd meg, drága jó anyókám,
hogyan jutok el én oda,
minő irányban induljak?“

„Könnyen el fogsz oda jutni,
vendégkint oda találni,
az erdő csúcsán átkelve,
a folyó partján haladva,
menve egy nap és a másón,
a harmadikon is menve,
északnyugat felé tartván,
egy halom tűn ott elődbe,
haladj a hegynek aljában,
irányozz a hegytől balra,
azután egy folyó halad
reád nézve jobb kéz felől,
menj ottan a folyó mellett
a három vizzuhatagnál;
egy földnyelv csúcsára érve,
egy hosszú földcsúcs végére,
kunyhó van a földcsúcs végén,
halászházikó a szélén;
édes atyád ottan él még.
s az, ki hordozott méhében,
növéreid is ott élnek,
monnó *) a legszebb leányka.“

Kullervo, Kalervo fia,
erre tüstint utra indul,
mene egy nap, mene más nap
mene a harmad napon is,
mene északnyugat felé;
egy halom tűnt ott elébe,
mene a hegynek aljában.
a hegytől balkéznek tarta,
aztán a folyóhoz siet,
a folyónak szélén halad.

*) Mindakettő.

a nagy folyónak bal partján
át a három vizesésnél;
egy földnyelv csúcsához ére,
a hosszú földcsúcs végéhez,
földcsúcs végén álla kunyhó,
halászházikó, a szélén.

Most bement ő a kunyhóba,
nem ismerős a kunyhóban :
„honnét való a viz mögöl,
mely hazából vagy te vándor?”

„Hát nem ismered fiadat,
nem-e saját gyermekedet,
kit Untamo vitézei
magukkal honukba vittek,
mikor mint apám arassza,
mint anyám orsója voltam.“

Az anyós szólalt meg előbb,
az agg nő, e szókat ejtvén :
„oh szegény kedves fiacskám,
oh szegény arany csatocskám!
hogy te e nagy terjű földet
eleven szemmel bejártad,
holott én mint rég megholtat
s elveszettet siratálak.

„Két fiacskám volt énnekem,
két bájas szépségű lányom,
ezekből minden nyom nélkül
a két öregbik elveszett,
fiam a szörnyű csatában,
leányom nem tudni hogyan,
fiam ugyan visszatére,
de nem jött meg a leányom.“

Kullervo Kalervo fia
maga előbb kérdezkedék :
„hova lett a te leányod,
hogyan veszett el nővérem!“

Az anyós így szóla erre,
eképen ejté beszédét :

„amott veszett el leányom,
amott veszett el nővéred :
a mezőre ment eprészni,
a hegy alján málnát szedni,
ottan veszett el kis csirkém
s hallt meg hirtelen mardarkám,
halállal, melyet megmondni
s nem lehet néven nevezni.

„Ki sovárogo a lány után
ki más, mint az édes anyja,
anyja keresi először,
anyja keresi, nyomozza,
én is, szegény anya, mentem
leányomat felkeresni,
médveként futkostam erdön,
mint kigyó jártam berkekben,
kerestem egy nap, meg másnap,
kerestem harmad napon is.
a harmadik nap estéjén
sok idő után elvégre
felhágtam egy magas dombra,
a legmagasabb oromra,
kiáltottam lányom után,
az elveszettet nyomoztam :
„hol vagy, oh kedves leányom!
jer már haza kedves lányom!“

„Igy kiálték lányom után
s panaszlám az elveszettet,
a hegyek feleltek rája,
a mezők így viszhangoztak :
„ne kiáltozz lányod után,
ne üvölts, többé ne lármázz,
nem nyered azt soha vissza,
nem tér vissza ez életben
édes anyjának lakába,
agg apósának révébe.““

FABIÁN ISTVÁN.

(Folytatjuk.)

T Á R C Z A.

L E R M O N T O F F B Ó L.

A halk éjszakában egyedül ballagok,
Messze fehérlik az út a homályon át,
Beszélnek egymással sugárzó csillagok, —
Hallgatva lesi az erdő az Úr szavát.

Túl a sziklalejtőn az ég kék tengere
Végtelenre terjül, s aranyfényben ragyog ;
Keblem olyan nyomott, szívem olyan tele . . .
Valamit remélek, avvagy tán fájlalok?

Nem! — Remény csillama engem már nem csábit
A mult emléke sem fáj többé szívemnek,
Lelkem testem örök álmot, nyugtot áhit —
Szabadság, s felejtés — tégedet kereslek!

De nem hideg álmot, minőt a sír adhat,
S nem oly szabadságot, minőt nyújt a halál :
Nyugalmat szeretnék, de élő nyugalmat —
Melyben léget szívó keblem halkan zilál.

Nyugodni szeretnék örökzöld cserfának
Sátoros árnyában, míg életem kihál;
Reám szép, ábrándos szemek mosolygának,
S álomba ringatna édes szerelmi dal.

THALY KÁLMÁN.

A SALÁNKI KASTÉLY MDCCXI.

(V é g e.)

— Jó emberek, — mondá, miközben szemeiből könnyük fakadtak fel — az isten, ki látja lelkeket, legjobban tudja, mennyire ohajtanálak boldogítani mindnyájatokat. De a sors kereke elfordult tőlünk; talán elkövetett vétkeinkért lakolunk most. Mind a mellett nyugodjatok meg. Pár napig időzöm itt s a tanácskozás idején kívül szobám ajtaja minden panaszlónak nyitva fog állani.

— Csak arra kérjük felségedet alázatossággal — mond a legközelebb álló Mihály bácsi, ne hagyja itt e szegény országot. Felséged az ország atyja s ha az atya elhagyja, mi lesz a szegény gyermekekből?

Köszönöm kendtek ragaszkodását Mihály bácsi — mond Rákóczy az öregnek nagy ránczos kezét megszorítva — legyen meggyőződve kegyelmetek, hogy tanácsuraimmal mindent megfontolunk s az országra és kendtekre nézve a legjobbat fogjuk tenni.

Az isten áldja, vezérelje — mondja Mihály bácsi, a fejedelemjobbát erővel ajkaihoz szorítva s aztán hátra lépve.

Ereszsenek előre kendtek — mond most az a piros pozsgás menyecske, ki kevéssel azelőtt Mihály bácsit rángatta volt — ereszsen már előre kendtek, mert nekem nehéz sorom van s e közben ugyancsak döfölte két könyökével az előtte állókat, kezei között rocska formát tartván, mely erőlködéséből ítélve, nehéz valamivel lehetett tele.

— Nagyságos, felséges uram! — mond követelőleg. — Ezelőtt öt hónappal adtuk el Suba Mátvás szomszédnak egy derék fél telkünket s ezekkel a „libertásokkal“ fizettük la! . . . Most egy pár tinót akarnánk ragasztani s nem akarja tőlünk pénzben elvenni senki.

A fejedelem szomoruan mosolygott.

— Hát mennyi libertás van ebben az edényben? — kérdi nyájasan.

— Ugy gondolom háromezer vagy mennyi is. Szólj már te is apjuk, te jobban tudó.

— Igenis háromezer darab felséges uram — felel egy kurta lábú kis ember félénken

és felesége parancsához alkalmazkodni szokottan.

— Hát az arany libertást elveszik-e a kegyelmetek falujában?

— El felséges uram akármennyit, csak legyen.

— Ugy üritse kegyelmed ez edényt ide lábainkhoz; én majd aranyra váltom.

Azzal dolmánya zsebéből kivont egy finom művi erszényt s a szegény asszony tenyerébe olvasott tizennégy darabb ötös aranyot, mely öszveg még meghaladta a rézlibertások értékét.

Törtéletileg ismeretes, hogy Rákóczy mindjárt bejövetele után kénytelen vala ily értéken aluli pénzeket veretni, egyik oldalon az országczimerével, másikon „*Pro Libertate*“ (a szabadságért) felirattal és egy tizes számmal, mely az értéket (tiz pénzt) jelentette.

A hadi szerencse forgandósága miatt azonban a pénznek ritkán volt kellő kelete, miért a fejedelem országosan és gyakran kifakad*).

Most midőn a magyar kardok csilláma végképen elhomályosulni látszott, Rákóczy majd mindenütt ki volt hasonló zaklatásoknak téve, melyeket azonban nyugodt resignatioval, legfelebb szánó mosolylyal fogadott.

— Az isten áldja meg felségednek minden maradékát századiziglen — mondja a nyelves asszony — szégyenét, melyet a lármas panasz hirtelen ketté vágása felett érzett, halálkodással akarván elpalástolni.

— Kegyelmetek látom szeretik a szabadságot, a mig semmibe sem kerül — mondja feddőleg a fejedelem. De mihelyest a dolog egy kissé értékük vagy életök körül forog, nincs embere az ügynek. Én az arany libertásokat csak úgy kiosztattam országul, mint a rézből verteket; amazok eltűntek s emezeket még váltó pénzüil sem akarja fogadni kegyelmetek. Saját ezüstün-

*) Lásd „II-ik Rákóczy Ferencz fejd. és kortársainak némely még ismeretlen levelei.“ Általam sajtó alá készítve s Réth. Mórnál megjelenve 1860-ban.

ket és aranyunkat is pénzzé verettük már s az isten látja, ha még négy öt ilyen panaszos jön, mint ez a jó asszony, saját erszényünkben sem lesz sem arany, sem ezüst, sem réz.

A kocsi megindult s a fejedelemnek nem minden keserűség nélkül mondott szavai a népre oly hatást tettek, hogy Mihály bácsinak minden tekintélyét meg kellett vetni, hogy a panaszos nőt szét ne tépjék.

Csak az újan érkezőkre vonult figyelem volt képes a felhevült indulatokat némileg csillapítani, míg a menyecskének, bár nem kék foltok nélkül, sikerült odább állani aranyaival.

A fejedelmi hintót fiatal nemesség követte, nem diszhanem hadi öltönyeiben; itt-ott még látni lehetett az ősi czimerektől fénylő sisakokat; a magyar lánczinget a dolmányon felül öltve s a nehéz fringiák mellett, melyeket még ma is Rákóczy fringiának hívnak, oldalt a három élű hegyes tört vagy a nyeregkápáról aláfüggő czikkos buzogányt.

Most egyszerre megszakadt a menet s az elhaladtok után egy oly sajátságos tünemény jelent meg, melyet az álom országából kerültnek vagyunk hajlandók tartani.

Egy ujabbkori orleáni szűz, arczán amannak felsége- és szépségével; oldalán a szabadság fegyverével s ajkain a szabadság újon költött dalaival.

Egy Tirteusz, ki lanttal kezében buzditja a harczsorokat; egy véres római centurio, ki elszántan dobja ellenségei sorai közé a védletére bizott sást, hogy utána kelljen rohanni; megbontani a rendithetetlen phalanxot, vagy meghalni — s e lant, e kard, e zászló egy gyöngéd és szép leány hófehér kezében!

A fiatal nő már meghaladhatta ugyan a husz évet, de fekete szemei lángjában és tojásdad arcza bársonyán a szüzi szemérem pirja festekezik. Nem kihívó harczvágy, nem szenvelgett férfiaság visszataszító vonása bélyegzik őt. Tekintete az angyalé, kit tüzes pallossal küldött le az ur, hogy a vétkezetteket kiüzze a paradicsomból, de ki midőn sujt is, égre szegzett szemekkel könyörög bocsánatért az egekhez.

Egészen férfiasan, de a szokásostól még

is elütően volt öltözve. Egy pár századdal korábbi ódon viselet ömlött el emelt természetén. Karcsu derekához amethiszttel rakott ezüst szemekből fűzött lánczinget szoritott egy aczél öv, melyről a széleken aranyozott csipkézet omlott alá; e fölébe hattyuprémes megyszin palást volt vetve, melyet fényes aczellánczocska tartott, karját és lábait ugyanoly anyagu fényes lapok s kezeit pikkelyes vas keztyü boritá.

De mi alakját legeszményiebbé tette, az sisakja volt. Egy ezüst, felül nyílt koronával diszlő feje, melynek fényében az egész téli vidék látképe viaszgárgott; hátulján lánczfürtök folytak alá egészen a palást vállaira; elől csupán egyetlen abroncs, mely egészen a gömbölyű állacskaig leért. Fenn pedig a sisak koronájából egész tengere látszott kiömleni a szénfekete, mondhatni hollófürtöknek, melyek innen aláfolva a lovag nő egész hátát elboriták s a hófehér mén csillogó hálóján nyugodtak.

Az amazon nem látszott észrevenni a nagy hatást, melyet megjelenése okozott. Szemeit a szelidség sőt némi fürkészet kifejezésével jártatá végig a reá bámult népen, míg végre hirtelen elmosolyodék, s lovát az öreg Mihály bácsihoz oldalozva kezét nyujtá feléje:

— Jó napot Mihály bátyám!

Mihály bácsi nagy szemeket meresztett.

— Mit mit — törte a szót — hát csak ugyan te vagy? . . . Te vagy az Zsuzánna húgom? . . . Enyje no, hiszen veszett hirtöket költötték mindkettőtöknek . . . Csak hogy megvagytok — jer, hadd öleljelek meg.

A szép amazon lehajolt s meghagyta magát ölelni a bozontos Mihály bácsitól. Hej sok fiatal nemes irigyelte ezt az öregtől.

— De hát édesanyátok, meg a Juliska?

— Édesanyámat megölték s a Juliska is aligha járt különben. De hiszen majd elbeszélek mindent. Csak lesz kegyelmeátnél számomra egy kis szállás?

— Hogy ne lelkem, inkább magam költözöm ki, — mondja Mihály bácsi örömkönyös szemekkel.

— No mindjárt átmegek! — válaszolt az amazon, vagy is mint már az öreg Mihály bácsi nevérol tudhatjuk, *Lozsárdy Zsuzsánna*, s fehér lovát sarkantyuba kapva, bevágatott a palota kapuján.

Ha volt eddig tekintélye Mihály bácsinak, csak most nevedett az magas fokra s ha tettek ez előtt kérdezősködést némelyek, most mindenki egyszerre akart tudni a mesés tündérről, ki az egész tömeget lebüvölé.

Ki az, mi az? Honnan ismeri Mihály bácsit? Mi járatban van erre? s így tovább.

— Ez az én kis húgom Zsuzsika — mondja önérzettel Mihály bácsi. Mert hát azért, hogy én kékbenjáró ember vagyok, ne gondolja kegyelmed, hogy ne volnának olyan atyámfiak is, a kik feketében, meg aranyos ruhában járnak. Az én atyámat sok szerencsétlenség érte, hogy ide kiköltözködött, de a kik ott maradtak Zemplén vármegyében, jó módu urak s csak oly tekintélyes nemesek, mint akármelyik a fejedelem ö nagysága tanácsurái közül. Sőt azt is mondhatom, hogy ősapáim atyafiságban állottak a fejedelmi házzal.

Mihály bácsi még sokáig központja lett volna a kastély előtt ácsorgó tömeg tudványának, ha egy ujon jelentkező tünemény a figyelmet magára nem vonja.

Tüvékony kis emberke, oly keskeny arczczal, mely inkább sorozá őt a madarak, mint emlős állatok osztályába. Igen hegyes görbő orra volt, mely ha a hidegtől s talán némely bevett-szíverősítőktől sötétebb színű nem volna, a reggeli nap sugárai által bizonyosan át volna világítva. Birsalma színű haja hosszú egyenes szálakban ért alá hatá közepéig, melyet egy annyira kisujtásozott sárga palást borított, melyen Mátyás ur bizonynyal dolgozott tiz legényével tiz napig. Fejéről másfél láb magas, piros bársony főveg aranybojtja lógott alá, lovának döcögő ügetése közben gazdája nyakának hol jobb hol bal felőli orrlapját ütögetvén.

Még nevezetesebb volt a jó urnak fegyverzete, melyről, ha kezünknel volna, ma bátran kiállithatnánk egy kis muzeumot ezenkori fegyvernemekből. Valóban csodálatos, hogy a szegény lisztes-zsák-szürkemén, melyen mar az idők járása szerfelett meglátszott, ki nem dőlt e nagy teher alatt, mit nyilván annak kell tulajdonitanunk, hogy maga az érdemes szabó mester terhénél fogva bizonyosan jóval kevesebbet nyomott fegyverzeténél.

Legelő, a nyereg kápáján keresztbe

fektetve, töltéséres karabély volt nagy szájjával, mint valami réműletes álgyu, fenyegetvén az azon oldalon állókat; ennek háta megett jobbra ökölnyi gömbü lánczos buzogány, a néhai cseh háboru tisztos emléke, csüngött, melyet, Mátyás ur karjait tekintve, aligha feje felett megforgathatott valaha; balra ennek megfelelőleg roppant rézfokos diszelgett, a kurucz idők kedvencz fegyvere, melynek csapásait az ellenséges labanczok pánczélorpadásain egynémely fegyvertárban maig is fél lehet ismerni. Bal oldalán a nemes bajnoknak vékony magyar kard lógott, a jobbat a szokásos hegyes tör fedezé s tarka övéből két, ökölnyi gömbü pisztoly agya kandikált ki, azon nemes fajtából, melyek kovával jártak ugyan, de nem előre, hanem hátrafelé az ember orrának ütöttek.

— Juj! Ez lehet még valami nagy ur!

— kiált kánturam, süvegét olyan lelkesedéssel kapva le fejéről, hogy gyengén álló hajszálaiból egész tincs marad benne; iszonyatosan kezdé magát hajtogatni, hogy az orra majd a térdét verte.

E mélységes üdvözletet a megtisztelt leereszkedő rátartó fejbőlintással fogadá.

— Ugyan ki lehetett ez kurátoruram? Az isten áldja meg. Bizonyosan valami követ lesz, mert nem igen van magyar arcza.

— Az bizony kánturam ö felségének hűséges és emberséges szabója *Trencsényi Mátyás* uram.

Kánturam erre ugy elszégyenlette magát, hogy rögtön hátravonult, s az napon nem is mutatta magát hivi közepett.

Még egynehány lovas köznemes érkezett s a menet be volt fejezve.

Az urak mindnyájan a kastély palotájában sorjáltak; azért czélszerű lesz a társaságot nekünk is ide követni.

* * *

A salánki palota olyan volt, mint a minöket hazai kastélyaink némelyikében, vagy külföldön a XVII-ik század fennmaradt épületemlékei között bőviben látunk.

Tágas négyszög, igen alacsony, majdnem kézzel elérhető gerendatetővel, melynek eredeti diófa színét a régiség csaknem feketévé tette. A gerendák szépen kidolgozva s a terem oldalain félig kiálló igen czifra fara-

gott mivü oszlopok által tartva. Ez oszlopok közeit, széles de törpe ablakok két oldalán, családi képek tölték ki, de a régiség és az ólomkarikás ablakok zöldes világitása mellett felismerhetlenül.

A terem egyik végét tarka cserépből rakott szekrényalakú kályha, a másikat tetőtől földig érő ketyegő óra zárja be, sötét ólom számlappal és rekedt hangú hanggal, mely néha herregve szakítja félbe a tanácskozást.

Középett hosszú asztal terpeszkedik annyira fortifikált lábakkal, mintha arra volna számítva, hogy tetején bálok tartásának. Ez most tisztességes zöld posztóval van befedve, s rajta oly óriási tintakádak, hogy némely járatlan író toll könnyen szörnyű halálát lelhetné bennök.

Az asztalt köröskörül az ülők fejét meghaladó támlájú nehéz székek veszik körül, beszélni látszó azon zivataros századok élményeiről, melyeket már átéltek.

De sokkal méltóbban vonja magára figyelmünket a társaság, mely e székeken helyet foglal, hogysen sokáig a butoroknál időzhetnek.

A szomorú hatású félhomály s a sötét háttér úgy illik ezen komoly arcú honatyákhoz, kik a tanácskozásra vett ügy fontosságától áthatva, megindulástól remegő hangon mondják el véleményöket . . .

Az urak végre elhallgattak s minden szem az elnöklő fejedelem felé fordult. Nem volt az egész teremben egyetlen kebel, mely erősebben ne dobogott volna, mindenki érezte, hogy a következő perc elhatározásától egy ország sorsa függ.

Maga Rákóczy is kinos kétséggel látszott küzdeni, mi pedig más alkalommal épen nem volt sajátja.

Ki valaha azon helyzetben volt, hogy minden figyelem feléje forduljon, midőn a legszentebb ügy : a haza sorsa végleteken áll; kinek bizalmat kell ébresztenie oly időben, midőn a sikerről maga is kétkedik s mégis tennie kell, mert ha ő csüggedést mutat, akkor az ügy bukása nem kétséges, — de bizonyos : az mondom, kit valaha bár képzeletben — a sors ily szédítő magasra helyezett, felfoghatja mit érzett a legnemesebb szabadságharcos, ki szegény elhagyott hazája jogainak kivívhatásáért,

mely neki szeretetnél egyebet nem adhattott, kétszer utasította vissza Európa egyik első rangú államának, Lengyelországnak királyi székét, melyért más trónkövetelő még francia trónra lehető kilátásait is odahagyta.

— Elétek tártam uraim a kérdést : mit láttok jobbnak, hogy miután fegyvereinket a szerencse az annyi veszélyt és sanyaruságot kiállott haza földjén végképen elhagyni látszik, mit legyünk teendők : munkácsi várunkba zárkózva várjuk-e be a béke — a hazánkra áldást hozó — béke eredményét, vagy a további hadi operációkat, vagy miután két nagy hatalom : az orosz czár és a legkeresztyénebb francia király csekély személyünket választotta egy közöttök kötendő frigy közvetítőjéül, melynek eredménye az lenne, hogy az orosz haderő, vezetésünk mellett, Bécsig nyomuljon, és a bécsi kormányt a francia és orosz udvarokkal való békekötésre és Magyarország ősi jogainak megerősítésére kényszerítse, személyesen kimenjünk Lengyelországba, ott az orosz czárral értekezendők? . . . Kegyelmetek ez utóbbit választák és mi megnyugszunk mély belátásukban és bölcsességükben. De miután az európai udvarok politikája olcsó; a szerencse kereke forgandó : a mi édes hazánk sorsa ellenben előttünk életünknel is drágább, — egész hadfolytatásunk folytában egy pillanatig — és pedig sem szerencsés, sem szerencsétlen állapotunkban, el nem vágtuk a bécsi udvartól a becsületes béke útját. A mint-hogy bölcsen tudja kegyelmetek, mely szerint közelebről gróf Pálffy urammal Vaján az ő kívánsága szerint egybejövén, ott annak létesítésére mindent elkövettünk. Szükségesnek tartjuk tehát kegyelmeteket az itt történekről is hiven tudósítani. Ő részemre mindent ajánlott a bécsi udvartól, nemzeti szabadságaink helyreállítása végett is fényes ígéreteket tett, de miután én szerencsés vagyok nemzetem két százados történiáját ismerni, arról kívántam meggyőzni ő kegyelmét és a bécsi udvart; hogy mi csupán oly ígéreteknak és adományoknak örülhetünk, melyek számunkra akként vannak biztosítva, hogy nem teljesítés esetében, azt nemcsak kérnünk, de követelnünk, sőt végrehajtását eszközölnünk is lehessen. Egy

szóval, én két oldalú szerződést kívánok a nemzet és uralkodó között. A tábornok engem erre nézve is megbiztatott; csupán két feltételt kötött ki: egyiket, hogy ő felségéhez e tárgyban magam is írjak, másikat, *hogy mondjak le az erdélyi fejedelemségről*. Az elsőt én akkor mindjárt megtevém, — adja isten, jó kimenetele legyen, — a másikat ime most teszem —

És e pillanatban felkölt az asztaltól, hogy Mikes Mihálynak, ki az erdélyi tanácsnokok közül hozzá legközelebb állott, Erdélyország fejedelmválasztási oklevelének eredetijét átnyujtsa.

De már akkor, midőn a fejedelem Pálffy-nak második feltételét említé, a tanácsosok arcán nagy megütközés volt olvasható, az erdélyiek egyszerre keltek fel székeikről, s a mi a megindulásnak magyar embernél oly nyilvános jele, mentéiket daczosan lökték át a balvállra.

Mikes Mihály nem vette át az okiratot s Rákóczynak le kellett azt tennie elébe az asztalra.

— Nagyságos uram! — mond ez felháborodva — elébb száradjon el e kéz, hogyszem ez oklevelet, mely e világon egyedül felségedet illeti, megérintené. Nem is vagyunk mi tanácsosok arra felhatalmazva, hogy azt, mit egy ország határozott, azt itt mi egynehányan elrontsuk. De nem is azért nevezé nagyságodat a Haza Atyjának *), hogy az atya oly könnyen eltaszítsa magától öt életök fogytáig oly hiven szerető gyermekeit.

— Felsőges uram! mondja Barcsay Mihály, szép őszbeborult szakállát a reá pergett könyüktől megtörülve. Öreg ember vagyok már, fél lábam a sirban; de részemről halálig szolgálom és mindenüvé követem felségedet, csak arról biztosítson, hogy tartásommal udvarának alkalmatlanságára nem leszek.

— Én hasonlóképen — mondja Bethlen János.

— És én — szól Barcsay Ábrahám.

— Mi mindnyájan! — kiáltja az egész gyűlés a fejedelem körébe gyűlve.

Rákóczy mélyen meg volt hatva; hasztalan erőködött, többé el nem takarható

könyűit. Nehány percbe került, míg érzelmeink szavakat tudott adni, mi közben mély csend volt; csak az óra egyhangu ketyegése hangzott.

Minden szemben a mély megindulás és forró ragaszkodás könyüi állottak.

— Nem barátim; — mond végre a fejedelem, a két legközelebb állót megölelve — ezt el nem fogadhatom. Hogyan? Ti, ez édes haza atyjai, régi és diszes családok fejei, oszlop nélkül hagynátok az ország ingadozó épületét; gyám nélkül annyi derék családot, melyek nemzetünknek jövő reményét képezik? Itt hagynátok ez éées anyaföldet, mely vészek idején hány ugyan fel gyomrából selejtes magot is, de vihar elmúltával a nemes növényzetet mindig a gyom fölébe neveli, sőt képes amazt is megnemesíteni. Nem; a haza földje szent hagyomány nekünk, őseink hamvai nyugosznak ott, e drága hamvak, melyeket nem szabad idegeneknek tapodniok. Egyesek elhagyhatják a hazát azon reményben, hogy kinn jobb jövőt szerzenek számára, de hogy a nemzet tömegesed hagyja azt el, abba nem egyezem soha? . . . Gyermekségem óta megismertették velem a bujdosás és honvágy keserű kenyerét; én már elviselhetem azt; de ti, kik folyvást az édes anyai keblen nevedtetek fel, a magyar természete szerint, egyenként hullanátok el mellőlem, fájdalmat okozva nekem, veszteséget a hazának. Aztán a szerencse is forgandó. Ha engem a szerencse és mostan sokat ígérő szövetségessim elhagynak, — én bujdosó valék teljes életemben; de hogyan néznék titeket, kik békés családi tűzhelyet hagytatok el azért, hogy földönfutók legyetek mindörökre! . . .

— Ó uram! mondja *Teleky Mihály*, a fejedelem kezét megragadva, — ha így beszélsz, nem bocsátunk el; Károlyi Sándor kezében szép sereg van még; harcoljunk és vérezzünk el veled utolsó emberig.

— Igen, igen, — erősíti Kemény László, egy még jó korban lévő daliás férfiú, — Erdély kész új harcra és minden áldozatra szabadsága és fejedelméért.

— Nem úgy barátim; ne csaljuk meg magunkat. E sereg elég alkudozásokra, de idegen segély nélkül, a nemzet jelen lehangozt állapotában, a tovább vitt hadfolytatás hazánk inséget növelheti, siker reménye

*) Lásd az 1707-iki erdélyi országgyűlés jegyzőkönyvét.

nélkül. Tekintetek körül a hazában. Hajdan virágzó falvak, városok közül, mondani csak minden tizedik áll épen; a harc, a ühögő ráczok irtó fegyvere s legutóbbi időkben az iszonyu pestis egész vidékek népességét kiölte; a remény elvesztve; a nép ügyünk felől kétségbeesve s magában a seregben egymást érik az árulások. Itt és ezen erővel szerepünk le van játszva. Új erőre kell szert tennünk, mely ez inségnek egy csapással véget vessen s ez édes hazának a szabadsággal együtt rég nélkülözött békéjét is megadja. Ezt akarom eszközölni én. Ha sikerül, újra köztetek láttok, ha nem — de ne beszéljünk ez esetről — szakasztja félbe szavait megilletődve *Károlyi*

Sándort felhatalmaztam, hogy Pálffytól a választ vegye át, — ha az kedvezőnek, elfogadhatónak látszik, *Husztra* gyűlést hirdettek, hol az ország végezni fog harcz vagy béke felett. Ott újra találkozunk. Addig térjete vissza tieitekhez, biztosítván őket, hogy életünknek minden percze arra lesz szánva, hogy hazánknek szabadságát és békéjét megadhatassuk. Isten veletek!

— Én nagyságodnál maradok — mond Vay. Él vagy hal nagyságod, osztozom jó és balsorsában.

Rákóczy némán szoritott kezét; némelyiket a szívéhez közelebb állók közül megölelte s hogy erős felindulását palástolja, végre hirtelen egy belső szobába távozott.

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

É R T E S Í T Ő.

Spanyol népmesék. A spanyol népmesékről alig tudhatni valamit. Maguk a Grimmtestvérek is, kik nyugot legvégső zugától egész Japánig majd minden nevezetes népmesét ismernek, még a magyarokat is, mélyen hallgatnak a spanyol népmesékről. Némelyek azt hiszik, hogy a spanyolok előszeretete mindaz iránt, mi ének és táncz, egészen háttérbe tolta a népmesét, melyet sem elénekelni, sem eltánczolni nem lehet. Van benne valami, de az még valószínűbb, hogy azért tudunk oly keveset a spanyol népmesékről, mert még nem igen volt gyűjtőjük. A spanyolok ugyan rég és szorgalmasan összegyűjtötték népmeséiket, de meséik és mondáik összegyűjtéséről még csak most gondolkoznak. Még eddig csak egyetlen gyűjteményük van, a bask mondák és dalok gyűjteménye, Jose Maria Goizuetától. Trueba, Durasc, Fernan Caballero inkább csak mese-feldolgozók, mint valódi gyűjtők. — Arromné asszony, született Böhl Cecilia, ki *Caballero* név alatt ír, egy elspanyolosodott német, ki egészen beleélte magát a spanyol viszonyokba s a spanyol jellem lényegét annyira magába olvasztotta, hogy sokkal monarchikusabb és katolikusabb, mint a legkékebb vérű ó-kastiliai hidalgók. Ezen átolvadás nélkül lehetlen is lett volna neki a spanyol életet oly találóan festeni műveiben, melyekkel új hazáját megajándékozta. Regényei és népies beszélei, kivált jellemzés tekintetében igen jelesek; összes művei nem rég német fordításban is megjelentek (Ausgewählte Werke, deutsch von Lemcke, Hedvig Wolf und Hosäus, Paderborn bei Schöning) tizenöt kötetben. A legközelebről megjelent tizenhatodik kötet dalokat és népmeséket tartalmaz. Ez utóbbiak nagyrészt modernizálva

vannak s az író bennök erőnek erejével keresi az alkalmat, hogy elégületlenségét a jelennel kifejezhesse. Nagy részt elhibázott dolgozatok, néhol épen alig élvezhetők, kivált midőn némely középkori monda a beszélő halról, sárkányról, boszorkányról egy-egy gunyos vonatkozással kezdődik a vasutra, gőz- és léghajóra. Azonban van köztök néhány olyan is, melyek mentek e hibáktól és szorosán a nép szellemében vannak adva. Ez utóbbiak közül egyet lefordítunk. „A szerencse és pénz“ cziműt. Alapeszmében igen hasonló egy székely meséhez, melyben szintén az van kifejezve, hogy a pénz szerencse nélkül semmit sem ér. Különbözik cselekvénye egészen más. A székely mesében, ha jól emlékszünk, a szegény ember separüt árul; találkozik vele az Áldás, vásárol tőle sokat és jó drágán, de nincs benne semmi haszon, a pénz a hogy jött, elkallódik. Azután a Szerencse vásárol a szegény embertől, ki aztán gazdaggá is válik. De halljuk a spanyol mesét: „No hát, jó uraim, talán tudjátok is, hogy Szerencse asszony és Pénz uram, nagyon szerelmesek voltak egymásba. Egyiket a másik nélkül nem igen lehetett látni. Az emberek kezdték megszólalni ezt a szerelmeskedést, azért hát elhatározták, hogy becsületesen, a mit illik, összekelnek. Pénz uram egy vastag kis emberke volt, feje tiszta perui arany, hasa mexikoi ezüst, lába segoviai réz, lábbelije papiros, abból a madridi nagy fábrikából. Szerencse asszony már csinosabb volt, de bakafántos, hig velejű, változékony és makacs egy csont, s e mellett vak, mint a vakondok. Alig voltak tul a mézes heteken, már oda volt a házi békesség is. Az asszony parancsolni szeretett volna, Pénz uram pedig, ki különben is felfuvalkodott, kevély

ember volt, épen nem akart engedelmeskedni. Jaj jó uraim, szegény édes apám — az isten nyugtassa meg, azt mondta volt egyszer, ha a tenger megházasodnék, még az is szeliddé, alázatossá válnék, de Pénz uram fenhéjazóbb volt, mint a tenger s egy fikarcnyit sem engedett. — Mivel mindketten elsők akartak lenni s egyik sem engedett, abban egyeztek meg, hogy tegyenek egy próbát s az döntse el, melyik köztök a derekabb fél. „Jól van, mondá az asszony urának, látod ott az olajfa alatt azt a szegény embert, lássuk melyik tudja boldogabbá tenni, te vagy én. „Mindketten megindultak, Pénz uram szintugy hengerelve, Szerencse asszony pedig egy nagyot ugorva. A szegény ember, ki teljes életében boldogtalan volt és se a pénzt, se a szerencsét nem ismerte, oly nagy szemet meresztett, mint az olajfa bogója, mikor maga előtt látta ezt az előkelő uraságot. „Adjon isten jó napot.“ „Adjon isten.“ „Nem ismersz-e engemet.“ „Ismerem úgy ni, szolgáltni szoktam a nagyságos uramért.“ „Soha sem láttad arczomat?“ „Nem igen!“ „Hát van-e valamid?“ „Valamim csak van, példának okáért, hat gyermekem, kik oly meztelenek, mint a lakat s oly nagy torkuk van, mint egy elviselt harisnyának. A mi a jövedelmet illeti, az is van, tudniillik, hogy dolgozom és eszem, ha van mit.“ „Hát miért nem dolgozol?“ „Mert nem kapok munkát. Különben is a Szerencse annyira ellenségem, hogy mindent roszamra fordít.“ „Felsegitlek hát én,“ — mondá Pénz uram, mialatt nagy fennyen, egy durót (spanyol tallér) vett ki zsebéből s a szegény embernek adta. A szegény embernek ugy tetszett az egész, mint egy álom, hanem azért a szélnél is sebesebben sietett a sütő bódéjába, hogy kenyeret vegyen. Hanem a mikor a durót épen, ki akarta volna venni, hát semmit sem talált zsebében, csak egy likat, a melyen át a duro minden bucsuvét nélkül odább állott. A szegény ember majd megbolondult, mindenütt kereste duróját, de sehol sem találta meg. Hja! a mely bárány a farkas torkára van kárhoztatva, nem őrzi azt meg semmiféle pásztor. A szegény ember a duro mellett elvesztette idejét is, az idő mellett béketűrését is, és százszor megátkozta a sorsot. Szerencse asszony azalatt halálra nevette magát s Pénz uramnak, ki boszuságában sárgább lón, mint azelőtt, nem volt mit tenni, mint újra zsebébe nyulni s a szegény embernek egy arany onzást (a legnagyobb aranypénz a spanyoloknál) adni, a minek aztán nagyon, de nagyon megörült a szegény em-

ber. Tüstént el is indult egy boltba ruhát vásárolni felesége és gyermekei számára. De a mikor fizetni akart, a kereskedő azt mondta neki, hogy az a pénzdarab hamis, ő pedig bizonyosan pénzhamisító, kit fel kell jelenteni a hatóságnak. A szegény ember arca ugy kipirult szégyenletében, hogy tüzénél akár kenyeret is lehetett volna pirítani. Tüstént kiszaladt a boltból s elbeszélte Pénz uramnak, mi történt vele és sirt, mint egy gyermek. Szerencse asszony mind hangosabban nevetett, Pénz uram mind bosszusabb lón. „Te valóságos szerencsétlen ember vagy!“ mondá s két ezer reált adott neki, „hanem, tevé hozzá, mégis felsegitlek vagy elvesztem mindennemű elsőségemet.“ A szegény ember eltávozott s örömeiben annyira magán kívül volt, hogy két utána leszködő rablót csak akkor vett észre, mikor már az orra előtt állottak. A rablók megfogták, kifosztották, s anyaszült meztelenen hagyták ott. Ez annyira bosszantotta Pénz uramat, hogy haragjában már szólni sem tudott. Annál jobban örült Szerencse asszony, a ki egész csufosan így szólott: „Most már rajtam a sor, meglátjuk, ki a hatalmasabb a szoknya-e vagy a nadrág?“ Ezzel a szegény ember felé indult, a ki a földön hevert s elkeseredésében haját tépte. Alig érinté meg s imé ez abban a pillanatban már a markában szoritotta az elveszett durót. „Valami mégis csak valami“ mondá a szegény ember, legalább egy kis kenyeret vehetek vele gyermekeimnek.“ Mikor a kereskedő boltja előtt ment el, a kereskedő bekiáltotta, engedelmet kért tőle, mert hibázott, mikor azt hitte, hogy a pénz hamis, megvizsgáltatta, s kisült, hogy valóságos jó arany és sulya is a legtökéletesb, ezért visszaadja neki s kára pótlásaul felüladja még reá a megvásárolt ruhának valót. A szegény ember kezdett sorsával kibékülni s pénzével és a ruhának valóval haza indult. Mikor a piacon keresztülment egy csoport zsandárral találkozott, a kik rablóit befogták. A bíró, az volt ám a bíró, a milyen kevés van, megparancsolta, hogy a szegény embernek adják vissza pénzét minden költség vagy egyéb levonás nélkül. A szegény ember ezt a sok pénzt valami felhagyott bányába akarta elrejtteni; alig ás egynéhány lábnyira s ime három gazdag érre talál, egy aranyra, egy ezüstre s egy vasra. Csakhamar Tekintetes ur lett belőle, aztán Nagyságos ur s végre Excellentiás. Azóta Szerencse asszony papucs alatt tartja férjét, és sokkal bakafántosabb, makacsabb, mint azelőtt.

V E G Y E S.

— Az Akadémia palotájának építése nagy erélylyel foly. Naponként számos látogatót, kivált vidékieket, lehet látni a telek körül, kik részint a munka folyamatát szemlélik, részint az építési irodában a terv iránt kérnek felvilágosítást. Ez örvendetes érdekelttségnek, mely úgy hiszszük országszerte élénk, igen jó szolgálatot tett a „Vasárnapi ujság“ közelebbi két száma, a hol a szerkesztő „Látogatás az akadémiai palota telkén“ czimü czikkében mindent elmond és kimagyaráz, mi ez ügy körül csak érdekelheti az embert. „A munka — mond czikke végén — megindult s egész erővel foly. Az alapzatok ásása s beépítése, a Duna közelségéből eredő helyi nehézségeknél fogva, aránylag sok időbe és fáradságba került, de most már egyes vonalokon a földszintig érnek ki az alapfalak s a folyó évben több nem is szándékoltatik, mint az alapzatok elkészítése. A jövő 1863-ik évben remélhetőleg földl alá kerül az épület, ha a sok kőmunka és faragvány nem fogja számításon felül késleltetni az építést. Egyébiránt a tulságos sietés sem nem szükséges, sem nem kívánatos. Sat cito, si bene. Az oly épületnek, a hol könyvtárt és képtárt akarunk felállítani, mindenekelőtt száraznak kell lenni, s azért jobb, ha inkább egy évvel később, mint korábban költözik belé az Akadémia. Senki sem szeretné, ha az elhamarkodás miatt a kivitel tökélye szenvedne. Mindamellettt úgy hiszszük, hogy 1864 végén túl nem sok teendő lesz már hátra az akadémiai építkezésnél. Reméljük, hogy az akadémia pénzforrásai ezen idő alatt sem fognak bedugulni, sőt begyűlt tőkái folyton gyümölcsöznek. Az is várható, hogy még az építés foly s a munka eredményei mind inkább észrevehetőbbek lesznek, a nemzet fiainak rokonszenve s bőkezűsége is folyvást új tényekben fog nyilatkozni. Hányan vannak, kik még nem tették le áldozó filléreiket; hányan, kik csak arra vártak, hogy az építés komolyan megkezdődjék; hányan, kiket eddig más közczélok vontak el ez ügytől. Mindezek adományaival még gazdagodni fog a pénztár, a mire valóban szükség is van. Mert meg vagyunk győződve, hogy azoktól, kik az építési ügyet vezetik, hazafias jellemöknél fogva a legjobbat várhatjuk: de az is igaz, hogy csak a haza fiainak s leányainak meg nem lankadó lelkesége emelendi oda az ügyet, hogy az Akadémiának ne csak használható palotája legyen, hanem hogy ez egy művészileg befejezett egésznet mutasson mind külső mind belső feldiszítésében. Bizzunk az akadémiai elnökség eddig tanusított erélyében s a hazai közszellem hatalmában.“ Ez ohajtáshoz örömet csatoljuk a magunkét is. Valóban tartozunk bár melyik párthoz, többé már nincs helyén a különböző tervek felett vitázni, a palota építését népszerűleníteni, hanem oda kell munkálnunk, hogy

az minél hamarabb s minél diszesebben felépülhessen.

— Vidéki lapjaink mind inkább szaporodnak. Alig indult meg július elején a „Zala-somogyi közlöny“, már Nagy-Váradon ismét egy más van keletkezésben, a „Bihar“ czimü politikai, társadalmi és kereskedelmi lap, Győrfi Gyula szerkesztése alatt. Octoberben fog megindulni; az előfizetés reá egy évre 10 p. fr. Ohajtandó, hogy az ily lapok egészen vidékők specialis érdekeinek képviselői legyenek s ne igyekezzenek nagy politikát üzni, sem poetáskodni.

— Kissé elkéstünk ugyan vele, de mégis csak megemlítettük, hogy *Kakas Márton* „Valódi magyar szakácsnék könyve“ czim alatt új szakácskönyvet akar kiadni s felszólítja gazdasszonyainkat, hogy a tisztán magyar ételek készítmódját írják le neki s küldjék be, kivált azokat, melyek, mint népünk kedvencei, hol ez, hol amaz vidéken divatosak, s melyekről eddigi szakácskönyveinkben egy szó sincs. A szakácskönyv nem tartozik ugyan szorosan az irodalomhoz, de minden esetre hasznos könyv s épen oly szakértés kell hozzá, mint akárméhez. Épen azért bátrak vagyunk azt a kérdést koczkáztatni: vajon ért-e Márton ur annyit a szakácmesterséghez, hogy meg tudja ítélni, próbálni és szabatosan megmagyarázni a beküldött ételrecepteket? Talán nem ártana, ha egy szakácsot vagy szakácsnét is fölvenne földolgozó társnak. Még arra is figyelmeztetjük, hogy felszólításában az „abrudbányai bálmos“ egészen új, octroyált kifejezés. A bálmost egész Erdélyben egyformán csinálják, csak bálmosnak nevezik; Pesten legfeljebb erdélyi bálmosnak lehetne nevezni.

— Sokkal örvendetesb hír az, hogy *Jókai Mór*, közönségünk ez annyira kedvencz regényírója „Politikai divatok“ czimü regényt ír. E regény — mint a M. S. tudatja — előfizetés útján fog megjelenni tizenkét füzetben; havonként két füzetet kapunk s az elsőt october elején. Nem csak azon örvendünk, hogy *Jókai* ismét gyakrabban ír regényt, mint a közelebbi két évben, hanem azon is, hogy a francia divatu tárczaregény helyett, melyet nagy reszt hirtelen, számról számrára, szokás írni, most az angolfüzetes regény módját követi, mely több időt enged a kidolgozásra.

— *Revész Imre* Debreczenben Dévai Biró Mátyásnak, a hires reformatornak, terjedelmes életrajzát adta sajtó alá, hozzá csatolván Dévai reánk maradott munkáit is. Hiszszük, hogy közte lesz az a könyvecske is, mely mint unicum az Erdélyi Múzeum ritkaságai közt foglal helyet.

— *Székelly Bertalan*, képiro hazánkfia, kinek két műve műtárlatunkon nem rég kitünő tetszésben részesült, Berlinből fővárosunkba érkezett, hol legalább egy pár évre, megtelepedni szándékszik.

UJ KÖNYVEK *).

KOLOZSVÁRI ALBUM. Szerkesztik b. *Bánfi* Dezső, *Deák* Farkas, *Réthy* Lajos. Ára 2 ft. (Stein, Kolozsvár.)

PANTHEISMUS és SZEMÉLYES ISTEN. Értekezés. A magyar tudományos akadémiában olvasta *Greguss* Ágost. Különnyomat a m. akad. Értesítéből. (Emich, Pest).

MAGYAR AKADÉMIAI ÉRTESTŐ. A philosophiai, törvény- és történettudományi osztályok közlönye. Az akadémia rendeletéből szerkeszti *Csengery* Antal, akadémiai jegyző. Harmadik kötet. Első füzet. (Eggenberger, Pest.)

ERDÉLYI ÉRMEI KÉPATLASZSZAL. Közli dr. *Érdy* János, a magyar tudományos akadémia rendes tagja, és a magyar nemzeti muzeum régiségtárának őre. A m. tud. akadémia kiadása. Ára együtt 7 ft. (Eggenberger, Pest.)

EGY CONTINENTÁLIS EMELKEDÉS és SÜLYEDÉSRŐL. Europa délkeleti részében. Előadta a magyar tudom. akadémia köz. ülésében dec. 12. 1861. *Szabó* József I. t. V. könyvomatú ábrával. Ára 2 ft. (Főczim : A M. TUDOM. AKAD. ÉVKÖNYVEI. Tizedik kötet. VI. darab.) (Eggenberger, Pest.)

A budapesti SEBÉSZI és ORTHOPAEDIAI MAGÁN GYÓGYINTÉZET harmadik évi működésének eredménye. Közli *Batizfalvi* Samu, orvos stb. Tíz fametszvényvel. (Müller nyomdája, Pest.)

JÓZSA. Költemények. Irta *Ponori Thewrewk* Emil. A költő arcképevel. (Kilián, Pest.)

SZERELEM és ESKÜ. Regény. Irta *Mészáros* István. (Emich, Pest.)

UTAZÁS KELETEN. Irta *Orbán* Balázs. V. és VI. kötet. Ára egynek 1 ft. (Stein, Kolozsvár.)

*) Hogy ez állandó rovatot minél teljesebbé tehesük, kéretnek a t. kiadó, illetőleg szerző urak, hogy az ujonnan megjelenő művekből egy-egy példányt, vagy legalább annak egész czímét, ozzánk beküldeni sziveskedjenek. *A szerkesztőség.*

IFJUSÁGI IRATOK a magyarhoni mindkét nembeli izraeliták számára. Az I. kötetnek 1. és 2. füzete. Többek szives közreműködése mellett szerkeszti és kiadja *Fischer* Náthán, a győri izraelita elemi főiskolák magyar nyelvtanítója. Ára 8 füzetnek 4 ft. (Sauerwein, Győr.)

A FELTÁMADÁS és SPIRITUALISMUS, vagyis *Védelme* a Jézus testi feltámadása igazságának a tudomány szempontjából. Irta *Filó* Lajos, nagykörösi reform. lelkész. Ára 40 kr. (Szilády, Kecskemét.)

SÁROSPATAKI FÜZETEK. Protestáns és tudományos folyóirat. stb. szerkeszti *Antalfi* János. Hatodik évfolyam. VI. Ára 1 évre 6 ft. (Sáros-Patak, a főiskola betüivel).

ÖNBIRÁLAT. Irta *Arisztidesz*. (Lipsee. Gerhard Volf-gang.)

NEMZETI HÁRFA. Magyar költőnk műveiből összeállította *Farkas* Albert. (Geibel, Pest.)

Y. N. BOUILLJ ELBESZÉLÉSEI. A francia eredetiből magyarította *Fekete* Józsefné, szül. *Szabó* Ida. I. kötet. (Emich, Pest.)

NYILT LEVELEZÉS.

H. P. urnak, T. Földvár. Szives örömet. Fogadja üdvözlésünk.

Br. urnak, Kolozsvártt. Mind két cikket vettük. Köszönjük.

Sz. K. urnak, Kolozsvártt. Az ígért cikkeket várjuk.

TARTALOM.

Két 6-székely ballada. *Gyulai* P. — Önbírálat. — Kullervo. *Fábián* I. — Lermontoffból. *Thaly* K. — A salánki kastély. *P. Szathmáry* K. — Értesítő — Vegyes. — Uj könyvek.

Előfizetési felhívás.

A **Szépirodalmi Figyelő** első féléve, mely novemberrel kezdődött, *ápril végén lejárt*. Figyelmeztetjük erre tisztelt előfizetőinket.

Miután a novemberi előfizetésnél az a kellemetlenség jött közbe, hogy az év elején lapunk nem nagy számú példányban nyomtatván, későbbi előfizetőinket csak hiányosan elégíthettük ki (különösen a 8 első szám egészen elfogyott) : nehogy e csonka folyam továbbra is zavarólag hasson, a félévi folyamot ápril végén egészen berekesztők és május elejével a számokat újra kezdtük (1, 2, 3,) hogy így legalább a jelen félévi folyam teljes legyen.

Előfizetés május—októberi félévre . . . 5 ft.

Azon t. előfizetőink, kik a 8 első számot nem kapták, annak idejében méltóztásának előfizetésüket októberig kiterjeszteni; hogy így legalább e második félévi folyamot teljes számban birhassák.

Heckenast Gusztáv

kiadó.

Arany János

szerkesztő.

Arany János, felelős szerkesztő és laptulajdonos.

Kiadó: Heckenast Gusztáv.